

Константин Косачов, саветник председника Русије Владимира Путина и шеф руске државне агенције „Россотрудничество“ за сарадњу са дијаспором и за међународну друштвену сарадњу, доказани је пријатељ српског народа. Овај високи званичник Руске Федерације учинио је много за још чвршће повезивање два народа помажући, пре свега, косметским Србима. У међународној политици залагао се годинама за доследно очување српског Космета. Сада, стиче се утисак, после свега непријатног и тешког што је Србија доживела од својих политичара, сами доводећи КиМ у ужасну позицију, да заиста испада да су неки Руси већи Срби од бројних Срба. Господин Косачов нам то, наравно, није рекао, али то се наслуђује

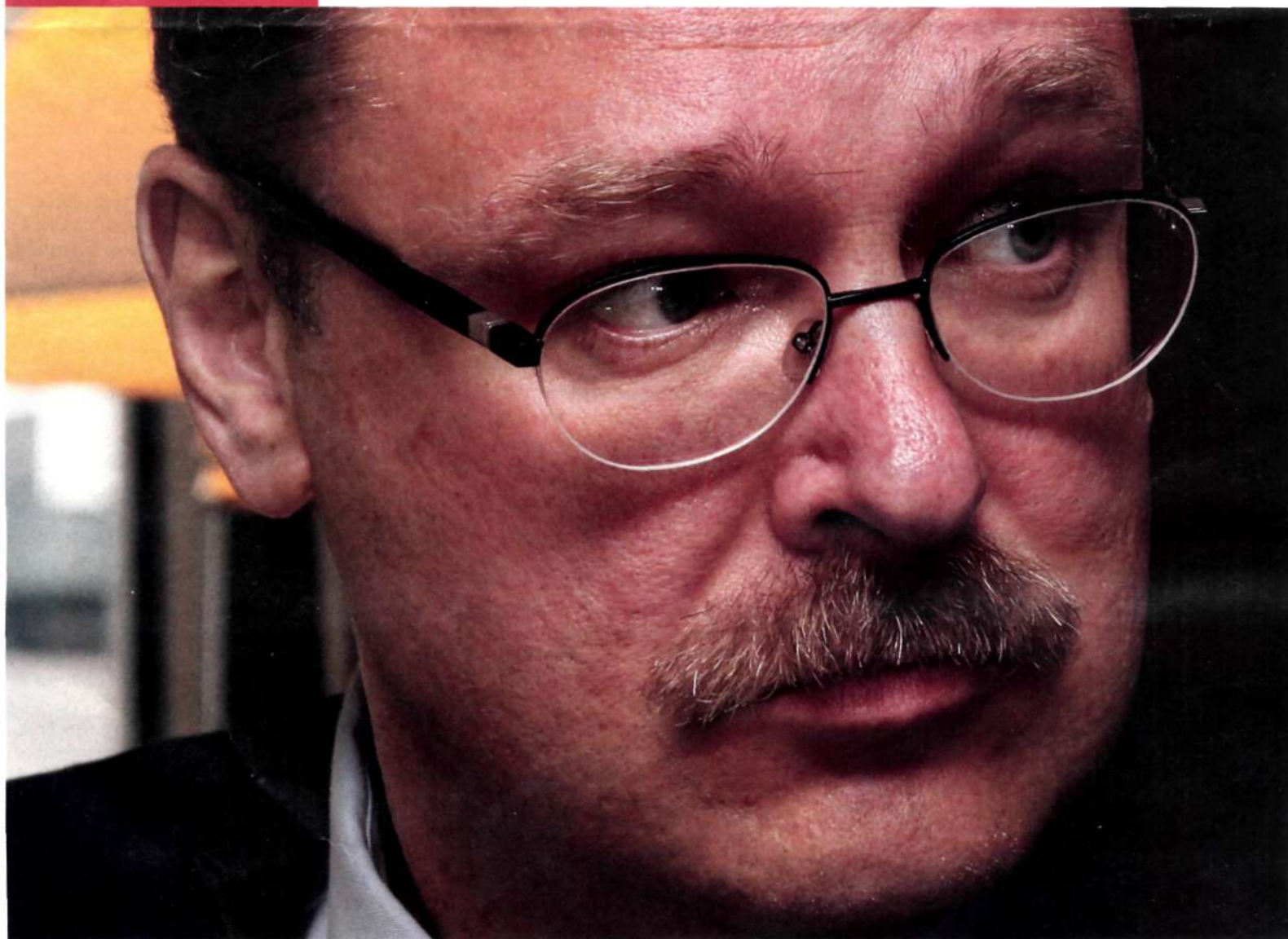
у свакој реченици која се тиче руско-српских односа. Разговор за „Печат“ посветили смо српско-руској садашњости, руској емиграцији у Србији, али и будућности словенског света, која, како каже Косачов, може да буде много боља, и зависи само од словенских народа. Били смо затечени информисаношћу господина Косачова и о, наизглед, ситним детаљима које се односе на руску емиграцију у Србији.

Господине Косачов, ви сте руководилац „Россотрудничества“, руске државне агенције за питања Заједнице независних држава и ваших сународника у расејању. Знамо да Руса има релативно много у свету, али, срећом, много мање него што их је у великој Русији. Колико је, према вашем сазнању, тренутно Руса који живе ван

своје матичне државе? Где је руска дијаспора најбројнија? Многи од оних који себе сматрају Русима, који размишљају и говоре на руском језику, протеклом периоду су се стидели (или су били принуђени) са другим нацијама. Навешћу вам пример: у националној саставу Украјине, Руси чине 17,3 одсто становништва. Религијозна истраживања показују да је број оних који сматрају да им је руски матерњи језик знатно већи: према резултатима анкете из 2004. године, коју је спровео Кијевски међународни институт за социологију, негде око 43-46 одсто становништва Украјине код куће разговара на руском језику. Слична ситуација је на читавом постсовјетском простору – много је мешовитих бракова, двојезичне деце, потомка руских емиграната који не владају добро руским језиком

КОНСТАНТИН КОСАЧОВ

руководилац руске државне агенције „Россотрудничество“

али себе сматрају Русима. Према неким подацима, тренутно ван граница Русије живи око 30 милиона бивших грађана Совјетског Савеза, емигранти разних периода и њихови потомци, које ми третирамо као наше сународнике. Највећи број Руса, наравно, живи на територији бивших совјетских република. Али то су они које можемо назвати емигранти „преко воље“. Нису они напустили отаџбину, већ је она њих „напустила“ – у ноћи 8. децембра 1991. године потписан је Беловежски споразум, у складу са којим се Совјетски Савез распао на неколико суверених држава. Директна последица овог споразума је да су десетине милиона Руса остале ван Русије. Наши сународници живе и много даље од отаџбине – има их у Немачкој, Израелу, САД-у, Канади, Француској и другим земљама Европе.

Није ни тако мали број оних који живе у Јужној Америци, Африци, Аустралији.

Колико Руса има у Србији, и да ли је ова дугогодишња криза у нашој држави мотивисала бројне Русе да се врате?

Према подацима последњег пописа становништва из 2011, на територији Републике Србије живи више од три хиљаде наших сународника (3.247 људи), то јест људи који су се декларисали као Руси. Већина њих живи у великим градовима као што су Београд, Нови Сад, Ниш, Крагујевац и на североистоку земље (Бела Црква, Вршац). Више од 50 одсто руске дијаспоре чине људи средњег доба. У конзулату Русије у Србији пријављено је и 996 људи који чекају држављанство Руске Федерације. Године 2012, седамдесет четворо људи је добило руско држављанство. Углавном су то деца из мешовитих бракова.

Током реализације глобалног енергетског и инфраструктурног пројекта „Јужни ток“ активираће се прилив крупног капитала из Русије у земље Јужне Европе, а Србија ће постати кључни елемент овог пројекта

За сада није регистрован ниједан случај да је неко оставио српско држављанство и да се уписао у регистар сународника који пролазе државни програм по којем се помоћ пружа добровољном пресељењу у Русију. Изгледа да је то „последница“ одличног српског гостопримства. И заиста, многи који живе у Србији везују своју судбину за њу. Устав и законодавство Србије обезбеђују заштиту права грађана без обзира на етничку припадност. Као што већ знате, после ступања у брак, остаје могућност двојног држављанства. Ова чињеница олакшава решавање многих друштвених и животних питања. Закони Србије гарантују националним мањинама право на коришћење матерњег језика, очување културе и традиције, регистрацију средстава јавног информисања на матерњем језику, рад приватних школа и универзитета на матерњем језику или двојезично. Да би остварили сва та права сународници би требало да се региструју као национална мањина. Питање регистрације Руса решава се већ неколико година и у томе активно учествује Координациони савет сународника из Русије у Србији. За сада наши сународници нису успели да се обједине и да се региструју као руска национална мањина.

Подсетићу вас на поруку председника РФ упућену на Федералном заседању од 12. децембра 2012. Владимир Путин је тада поручио да се убрза процес давања руског држављанства нашим сународницима, носиоцима руског језика и руске културе, директним потомцима оних који су се родили и у Руској империји и у Совјетском Савезу. У последње време бележи се тенденција раста броја руских држављана са сталним пребивалиштем на територији Србије. Појавили су се нови досељеници из Русије, долазе комплетне породице, купују стамбене објекте, отварају своје фирме – реч је о малом и средњем бизнису. Једно од најактивнијих удружења Руса је удружење „Русија“ (Нови Сад, председник Маријана Младеновић), „Удружење кадетских корпуса у Србији при Руском

Чувати суверенитет!

Многима од нас већ је очигледно да је дошао тренутак да словенски свет добије много већу улогу у европским и светским процесима него што је то данас. Овај, 21. век, може бити век уједињења Словена

Разговарала **БИЉАНА ЖИВКОВИЋ**
Фотографије **МИЛАН ТИМОТИЋ**

дому у Београду“ (председник Војислав Никитин), „Асоцијација руска национална мањина“ (Београд, председник Татјана Вученовић), Друштво „Свеславица“ (Крушевац, председник Ирина Миљковић). Међу најзначајнијим представницима руске дијаспоре у Србији могу да наведем Алексеја Арсејева (признатог истраживача историје руске емиграције, аутора више дела на ову тему), Андреја Тарасјева (истраживача историје руске емиграције, председника Друштва за очување спомена на Русе у Србији), Владимира Кастељнова и Георгија Бек-Узарова, који су дали неопцењиви допринос у очувању историјског наслеђа Руса у Србији.

Не могу, а да не истакнем улогу коју у животу мојих сународника има Подворје Руске православне цркве у Београду и лично протојереј отац Виталије Тарасјева. Удружења Руса активно учествују у различитим манифестацијама „Руског дома“ у Београду – које се организују у част најзначајнијих датума руске историје или сами организују културне програме у различитим регионима Србије. Од јануара 2010. у Војводини се емитује радио-емисија на руском језику „Прозор у Русију“ (оснивач Маријана Младеновић), којој је одобрено финансирање од стране Фондације „Руски свет“. То је прва ластва у области рада наших сународника у средствима јавног информисања на руском језику.

Да ли се зна колико у Србији има руских гробља, али и црква које је градила руска емиграција на овом подручју, и у каквом су стању?

Руска Некропола на Новом гробљу у Београду, Руско гробље у Белој Цркви, Руско гробље у Новом Саду, гробови руских емиграната у Панчеву – спадају у највећа гробља. У многим српским градовима постоје делови гробља или индивидуална гробна места руских емиграната, као што је у Врднику на Фрушкој Гори, о којима воде бригу локалне власти и друштва српско-руског пријатељства. То је веома важан посао. Колико је мени познато војни аташе амба-

саде Русије у Србији урадио је огроман посао – регистрована су и чувају се сва војна гробља из времена Другог светског рата. Руске дипломате редовно полажу цвеће на ове споменике. Наша дипломатска представништва, као и представништва „Россотрудничества“ непрекидно прикупљају информације о таквим местима и брину се заједно са сународницима и друштвима пријатељства са Русијом. Користим ову прилику, желим да се искрено захвалим и нашим сународницима и Србима за њихов веома велики и важан рад на очувању споменика и гробова свих Руса који су сахрањени у Србији. Хвала вам!

Оно што охрабрује, јесте чињеница да ће се у Србији у школском систему убудуће много више афирмисати руски језик, а самим тим и руска култура. Како и када ће то заживети? Да ли то значи да се Русија полако враћа на Балкан?

Вероватно да не би требало тврдити да је Русија биола када одлазила са Балкана. Друга ствар је што је наше учешће у међународном животу, због решавања унутрашњих питања било смањено, па је и политички утицај наше земље на међународној арени, нарочито деведесетих година био веома низак. Нажалост, пољумале су се и позиције руског језика у свету – пре свега из политичких разлога, а у земљама Источне Европе није више био обавезан, као што је то било у совјетско време. Управо због тога, веома ми је пријатно да напоменем да руски језик чврсто стоји на позицији трећег места у српским средњим и вишим школама. Што се тиче учвршћивања позиција руског језика у Србији, у том правцу се бележи константан успон, без обзира на постојеће проблеме и недостатак финансија за подршку предавачког кадра.

Према подацима Министарства образовања Србије, последњих година руски језик учи око 63.000 ученика и више од 500 студената. Број професора руског језика, према подацима Славистичког друштва Србије, износи око 459 људи. Поречима министра Жарка Обрадовића, са којим сам разговарао током

недавне посете Београду, руски језик је заузео треће место у Србији, после енглеског и немачког. Очигледно је да је руски језик изгубио позицију лидера коју је имао седамдесетих и осамдесетих година, због објективних околности које произлазе из друштвено-политичке ситуације – европске интеграције Србије. Ипак, у поређењу са деведесетим годинама, приметна је тенденција повратка руског језика и пораст интересовања за његово учење и на комерцијалној основи. У друштвеној свести људи јавља се потреба за повратак руском језику, као језику високе културе, савремене науке и пословне комуникације, што је допринело да руски језик врати изгубљени статус и поврати улогу у српској култури, у сфери науке и економије. Овај тренд, по мом мишљењу, условљен је природним стремљењем српског народа да се сачува заједничко културно и друштвено пространство, историјске тековине два народа, као и због повећане активности руског пословног ангажмана на територији Србије, и српског на територији Русије. Руководство РФ је приступило реализацији програма за учвршћивање позиција руског језика у читавом свету, па тако и у братској, словенској Србији. У реализацији ових програма учествују: Фондација „Руски свет“, Државни институт „Пушкин“, „Россотрудничество“ и његови центри...

Србију сте посетили у време када се у свету прослављао Дан Пушкина, па 1.150 година ћирилице, али и јубилеј – 80 година Руског дома. То је још једна званична потврда да су руски и српски народ многоструко повезани кроз историју. Колико је битно да се у време глобализације, која гута национални идентитет, словенски народи зближавају? Обично се говори о романско-немачкој основи Европе, ипак, по мом уверењу Европа има три ослоња, од којих је један европско словенство. Ову тврђу поткрепљује и чињеница да романски, германски и словенски народи чине по једну трећину становништва Европе. Зашто се та словенска трећина Евро-

пе и данас не доживљава тако? Ради се, наравно, о словенском свету као таквом, због његових особина, противречности актуелних и историјских. Чини ми се да је многим од нас већ очигледно да је дошао тренутак да словенски свет добије много већу улогу у европским и светским процесима него што је то данас. Овај, 21. век, може бити век уједињења Словена – на друштвеном, културном, образовном, научном, социјалном, економском и чак политичком пољу. Само, ако они сами то желе. И то је важан моменат – постојање сопствене воље, за сада је тешко рећи да су Словени јединствена цивилизација која је обједињена не само етнички, већ и политички, идеолошки, економски. Много различитих фактора утиче на њен данашњи облик – историјски, религиозни, геополитички. То је довело до ситуације да словенски свет постоји – осећа се то сваки пут кад боравиш у словенској земљи – али, са друге стране, не постоји као посебан организам који живи према својим законима. Наравно, у прошлости наших народа велику улогу су одиграле друге цивилизације и нације,

Русија нема права да намеће сопствено виђење и моделе будућег самоопредељења Србије, уважавајући суверенитет и самосвојност Срба

религиозна противречја, моћне европске империје које су у суштини делиле између себе словенске народе и везивале их за себе. Словени су учествовали у светским раговима, при чему, често на различитим странама, словенске земље су увучене у совјетске и социјалистичке пројекте, а данас су у Европској унији, НАТО, ЗНД, ОУКБ. А у неком смислу – чак нигде. Словенство, као обједињујући моменат, још увек није изгубило своју моћ ни данас. До XX века за већину европских владара биле су најзначајније геополитичке и политичке реалије. Говорило се о вољи монарха, па о правима нације, затим о правима човека, и да би се ова питања затворила, сва друга су постављана у други план. Чини ми се да, колико су некада били доминантни геополитичари и идеолози, од почетка новог столећа преовлађују цивилизацијски, пре свега – културно-друштвени фактори. Реч је о судару цивилизација, о много теснијем контакту, у којем се чврстину сваке од њих мери сопственим унутрашњим параметрима. Словенска цивилизација је потенцијално велика и моћна сила, и чини је око 300-

350 милиона људи. Ипак, овај потенцијал остаје умногоме нереализован. Међутим, како се каже, све је у нашим рукама. Убеђен сам да јачање утицаја Словена у Европи и словенском свету у целини доприноси јачању сваког словенског народа понаособ. Предлажем да управо овако гледамо наше улоге у овом нашем заједничком свету, који нас све везује самом чињеницом да постоји.

Најавили сте оснивање фондације која ће помагати друштва српско-руског пријатељства, али и издаваштво, што је нови и охрабрујући моменат за организације које постоје у Србији. Како ће се они финансирати и када ће се то реализовати?

Основне активности овакве фондације могле би да буду донаторство руских и српских компанија, које имају своје интересе у Србији и Русији. Током реализације глобалног енергетског и инфраструктурног пројекта „Јужни ток“ активираће се прилив крупног капитала из Русије у земље Јужне Европе, а Србија ће постати кључни елеменат овог пројекта. Руска страна је уверена да

ће руске мецене исправно оценити важан елемент наших билатералних односа као што су културна, научна, образовна и друштвена сарадња. Природно је да су српско-руска друштва пријатељства места на којима се темеље наше дугогодишње везе. Наш заједнички задатак је да им се пружи свестрана помоћ која подразумева развој приватног и државног партнерства.

Како процењујете садашње прилике у Србији, са акцентом на косметску кризу? Сада, после стављања потписа Србије на преговорима са Приштином, наш народ на КиМ је у много тежем положају. Званични став Русије је јасан: докле год се Србија буде борила за целовитост и јединство земље – имаће подршку Русије. Шта сада да очекује српски народ који је изневерен, и од самих српских политичара, од свих, осим од Русије?

У својој борби за државност и суверенитет Срби су се увек надали помоћи из Русије. И увек су могли на њу да рачунају, чак и у таквим историјским периодима када је сама Русија проживљавала тешко време. То је

условљено пре свега самим односом Руса према Србима, који се већ вековима не мења. Русија, са своје стране је добила много, захваљујући доприносу славних синова српских, као што су Сава Рагузински, Михаил и Петар Милорадовић, скулптор Вучетић и други. У братској сарадњи са Русијом, за Србију се отварају посебне могућности и нада за просперитет, стабилност и мир за њене становнике. Кончан избор своје судбине је на српском народу – чувару старе православне традиције, јединствене културе и заједничких словенских вредности. А Русија, после свега, нема права да намеће сопствено виђење и моделе будућег самоопредељења Србије, уважавајући суверенитет и самосвојност Срба, јер разуме те тешке услове у којима су се Срби нашли на прелазу два века. Ипак, желимо да наша српска браћа знају: увек смо били, и убеђен сам бићемо и даље са вама у добру и у злу.

Шта као народ и држава можемо да научимо из примера просперитета Русије? Русија и Србија се тренутно налазе у различитим ситуацијама, мада су обе прошле кроз тешке периоде распада претходних држава – Совјетског Савеза и Југославије. Ипак, ове земље су нашле снагу да се поново роде у новим околностима. Русија, која има огромну територију, јединствене природне ресурсе, моћни одбрамбени потенцијал, који може да заустави било коју агресију, који приморава остале државе да уважавају њено мишљење, и наравно, у том смислу има извесне предности над Србијом, за коју су осим осталог важни добросуседски односи. Али, и савремена Русија је прошла кроз различите фазе развоја, у којима су нестале илузије. Најважнија лекција коју смо научили у протекле две деценије је то да би могао да рачунаш на поштовање других, требало би да поштујеш самог себе, треба се ослонити на сопствену снагу, не затварати се, али не дозволити да нико са стране разруши твоју сопствену државност и суверенитет! ●